

MÄRKUSTE JA ETTEPANEKUTE TABEL

Eelnõule esitasid märkused või ettepanekud Sotsiaalministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Hotellide ja Restoranide Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Tööandjate Keskliit, Tööinspeksioon, Tervise Arengu Instituut, Lastekaitse Liit, Eesti Õpilasesinduste Liit, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik.

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
Sotsiaalministeerium	<p>1. Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse töölepingu seaduse (TLS) § 7 lõiget 1 selliselt, et edaspidi loetakse alla 15-aastase või õppimiskohustusliku alaealisega töölepingu sõlmimise erandi hulka ka lõikes 4¹ sätestatud tingimustel töötamine.</p> <p>Viidatud lõike sõnastus vajab üle vaatamist, kuna kehtivas sõnastuses reguleerib lõige 4¹ üksnes 13-aastaste alaealiste töötamist, mis ilmselt pole olnud sätte eesmärk. Tõenäoliselt oleks asjakohane</p>	<p>Selgitatud. Eelnõu punktiga 1 muudetakse TLS-i § 7 lõiget 1 selliselt, et lause teises pooles olev viide sisaldaks lisaks lõikele 4 ka lõikeid 4¹ ja 4². Kehtivas TLS-i § 7 lõikes 1 on sätestatud üldreegel, mille kohaselt ei tohi tööandja alla 15-aastase või õppimiskohustusliku alaealisega töölepingut sõlmida ega teda tööle lubada, välja arvatud TLS-i § 7 lõikes 4 sätestatud juhtudel. Kuna TLS-i §-i 7 on varem lisatud erand sama sätte lõikest 1 (lõige 4¹) ja eelnõu punktiga 2 lisatakse samasse sättesse veel ühe erandina lõige 4², <u>täpsustatakse</u> lõikes 1 olevat viidet selliselt, et see sisaldaks kõiki erandeid § 7 lõikest 1. <u>Muudatus on tehnilist laadi ega too kaasa sisulisi muudatusi, st TLS-i § 7 lõige 1 jääb üldreegliks, erandid sellele tulenevad § 7 lõigetest 4, 4¹ ja 4².</u></p> <p>Mittearvestatud. TLS-i § 7 lõike 4¹ eesmärk ongi üksnes esitada 13-aastaste alaealiste lubatud tööliikide näitlik loetelu. Selle sätte aluseks on direktiivi 94/33 artikli 4 lõike 2 punkt c. Direktiivi 94/33 artikli 4 lõike</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>sõnastada sätte algus järgmiselt: „Vähemalt 13-aastase alaealisega võib tööandja töölepingu sõlmida järgmiste tööde tegemiseks:“.</p> <p>Kaaluda võiks ka § 7 lõigete 4 ja 4¹ omavahelist paremat seostamist. Eelnõu sõnastusest ei ole selgelt aru saada, kas lõige 4¹ täpsustab lõiget 4 või milline on nende omavaheline seos.</p> <p>2. Eelnõu § 1 punktiga 2 lubatakse pereettevõttel vähemalt 7-aastase alaealisega sõlmida tähtajalise töölepingu kerge töö tegemiseks igas tegevusvaldkonnas. Teeme ettepaneku täiendada eelnõu § 1 punktiga 2 TLSi lisatavat § 7 lg-t 4² järgmiselt (lisatud tekst on allajoonitud): „(4²) Pereettevõttes võib 7–17-aastase alaealisega sõlmida tähtajalise töölepingu kerge töö tegemiseks igas tegevusvaldkonnas, välja arvatud juhul, kui see on vastavat tegevusvaldkonda reguleeriva seaduse järgi keelatud.“ Ilma selle täienduseta pole meie hinnangul üheselt selge, et ka pereettevõttes töötamisel kehtivad alaealisele alkoholiseaduse § 47</p>	<p>2 punkti c kohaselt võib 13-aastane alaealine teha kerget tööd ainult seaduses määratud tööliikide puhul ning direktiivist 94/33 ei tulene nõuet kehtestada lubatud tööde nimekiri ka üle 13-aastastele alaealistele. Kuivõrd direktiivi 94/33 kohaselt tuleb lubatud tööde liigid määrata ainult 13-aastase alaealise puhul, siis TLS-is lubatud tööde nimekirja kehtestamine ka üle 13-aastastele piiraks oluliselt selles vanuses alaealiste võimalusi töö tegemiseks.</p> <p>Selgitatud. Selgitame, et TLS-i § 7 tuleb lugeda selliselt, et lõikes 1 on üldreegel ja erandid sellele tulevad järgmistest lõigetest, st lõigetest 4, 4¹ ja eelnõuga kavandatavast lõikest 4².</p> <p>Mitteamvestatud. Leiame, et eelnõu § 1 punktiga 2 kavandatavale muudatusele ei ole vajalik lisada „välja arvatud juhul, kui see on vastavat tegevusvaldkonda reguleeriva seaduse järgi keelatud“. Selgitame, et TLS-i §-i 7 lisatava lõike 4² eesmärk ei ole teha erisusi tubakaseadusest, alkoholiseadusest ega muudest õigusaktidest, milles on sätestatud keelud alaealistele teatud tegevusvaldkondades töötamiseks. Kui mõni muu seadus keelab alaealisel töötada konkreetses valdkonnas, kohalduvad need piirangud automaatselt ning nende rakendumine ei sõltu sellest, kas TLS neile otsesõnu viitab. Välja pakutud täienduse lisamisel tekiks hoopis küsimus, miks analoogset viidet ei ole TLS-i § 7 lõigetes 4 ja 4¹, mis samuti reguleerivad</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>lg-s 5, tubakaseaduse § 28 lg-s 6 jms õigusaktides sätestatud keelud.</p> <p>Samuti on küsitav, kas üksnes sõlmitava töölepingu tähtajalisus tagab direktiivi 94/33 artikli 2 punktis 2a sätestatud tingimuse täitmise, mille kohaselt võivad liikmesriigid lubada alaealisel pereettevõttes töötada juhutööde või lühiajaliste tööde tegemiseks. TLS § 9 lg 1 järgi võib tähtajalise töölepingu sõlmida kuni 5 aastaks, mida eriti alaealise kontekstis ei saa ilmselt lugeda lühiajaliseks. Seetõttu teeme ettepaneku kaaluda vastavasse sättesse konkreetse ajalise piirangu lisamist, seades piirangu kestuse vajadusel sõltuma alaealise vanusest.</p> <p>Lisaks pöörame tähelepanu asjaolule, et mõistet „pereettevõte“ ei ole seni üheski kehtivas õigusaktis kasutatud, mistõttu vajab see defineerimist TLS-is, et säte oleks üheselt mõistetav nii selle rakendajatele kui ka järelevalve teostajatele.</p>	<p>töölepingu sõlmimist alaealisega. TLS-i § 7 oma ülesehituselt ei sisalda viiteid teiste seaduste keeldudele ning üksikule lõikele sellise lisandi tegemine ei oleks kooskõlas TLS-i senise stiili ega loogikaga. Kõik muud õigusaktid kohalduvad alaealistele nii või teisiti ning neid piiranguid ei ole vaja eraldi TLS-i § 7 uues lõikes üle korrata. Seetõttu ei pea me viidatud täiendust vajalikuks.</p> <p>Mitteamvestatud. Reeglina töötavad alaealised lühiajaliselt ja hooajaliselt, eelkõige suveperioodil. Seega ei ole väga suurt ohtu, et alaealine läheb ühte kohta 13-aastaselt tööle ja töötab samas kohas kuni 18. eluaastani, muidugi võib olla ka erandeid, kui alaealine seda soovib. Leiame, et tehtud ettepanek, mille kohaselt võiks TLS-i § 7 lõikesse 4² lisada konkreetse ajalise piiri töölepingu tähtaja kohta, oleks liiga piirav. Tähtajalise töölepingu sõlmimine eeldab mõjuva põhjuse olemasolu ja mõjuvaks põhjuseks on nt töö hooajalisus. Alaealised valdavalt töötavadki hooajaliselt ehk lühiajaliselt.</p> <p>Mitteamvestatud. Mõistet „pereettevõte“ ei ole lubatud liikmesriigi õiguses sisustada. EL-i õigusaktid sisaldavad mõisteid, mis ei ole lahti kirjutatud (nn määratlemata õigusmõisted) või mille definitsioon jääb konkreetse kaasuse tarvis liialt üldsõnaliseks. Euroopa Kohus on EL-i õigusnormidele antavate tõlgenduste ebaühtluse vältimiseks loonud EL-i autonoomse</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Samuti ei tulene eelnõu tekstist, et pereettevõtte võib sõlmida vähemalt 7-aastase alaealisega töölepingu vaid juhul, kui alaealine, kellega leping sõlmitakse, on pereettevõtte enamusosaluse omanike pereliige (alaneja või külgsuunas sugulane), nagu seletuskirjas on selgitatud. Palume eelnõu selles osas täiendada.</p>	<p>õigusmõiste kontseptsiooni. Tänapäevaks juba paljudes Euroopa Kohtu lahendites kajastatud doktriin näeb ette, et nii EL-i õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõtte seisukohast on vajalik, et liidu õigusnorme, mis ei viita otseselt liikmesriikide õigusele nende tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tõlgendatakse kogu EL-is autonoomselt ja ühetaoliselt. Eelnev tähendab, et EL-i õiguse rakendamisel liikmesriikides ei ole lubatud, kui just EL-i õiguse sättes endas ei ole otsesõnu sätestatud vastupidist, sisustada liidu õiguses kasutatud mõisteid lähtuvalt riigisisese õiguses tuntud õigusmõistetest ja -instituutidest. Kuivõrd mõiste „pereettevõtte“ on EL-i autonoomne õigusmõiste ja direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt b ei anna õigust sisustada kõnealust mõistet riigisisese õiguses, siis ei ole Eestil lubatud määratleda mõistet „pereettevõtte“ ka eelnõus.</p> <p>Mittearvestatud. Seletuskirjas on põhjalikumalt selgitatud, mida eelkõige mõeldakse „pereettevõttes töötamise all“ ja toodud erinevaid näiteid mitteamendavaval kujul selle kohta, kellel on õigus sõlmida vähemalt 7-aastase alaealisega tööleping pereettevõttes töötamiseks. Neid täpsustavaid selgitusi ei ole otstarbekas seaduse teksti üle kanda. Kavandatava TLS-i § 7 lõike 4² sõnastus on eesmärgipäraselt jäetud abstraktseks, et pereettevõttes töötamine hõlmaks ka laiemaid, praktikas ette tulla võivaid olukordi. Liialt detailne regulatsioon kitsendaks eelnõuga taotletavat</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>3. Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetava § 8 lg 2 punkti 1 („(2) Alaealise seaduslik esindaja ei tohi anda nõusolekut õppimiskohustusliku alaealise töötamiseks kauem kui: 1) kaks kuud suvevaheajal“) puhul on seletuskirjas välja toodud, et Euroopa sotsiaalhartaale antud Euroopa Sotsiaalõiguste Komitee järelduste järgi peab õppimiskohustuslik alaealine saama suvevaheajal puhata vähemalt 4 järjestikust nädalat ehk 28 kalendripäeva. Eelnõuga välja pakutav sõnastus seda aga ei taga, kuna suvevaheaeg kestab vähem kui 3 kuud (2024/2025., 2025/2026. ja 2026/2027. õppeaasta koolivaheajad–Riigi Teataja). Seetõttu tuleks § 8 lg 2 punkti 1 sõnastust vastavalt muuta.</p> <p>4. Eelnõu § 1 punktiga 4 antakse tööandjale õigus lubada 7–12-aastane alaealine tööle ühe tööpäeva möödumisel alaealise registreerimisest töötamise registris. Sõltumata seletuskirjas toodud selgitustest ei pruugi see tagada Tööinspeksioonile võimalust ennetavalt reageerida juhtudel, kui alaealise õigused ei ole tema töölevõtmisel tagatud. Nõustume, et praegune 10-tööpäevane tähtaeg on liiga pikk, ent teeme ettepaneku kaaluda selle lühendamist pigem</p>	<p>paindlikkust ning ei võimaldaks arvestada pereettevõtete mitmekesisust. Seetõttu on täpsemad selgitused ja näited esitatud seletuskirjas, mis toetab seaduse rakendamist, kuid ei dubleeri seda.</p> <p>Arvestatud. Eelnõu on täiendatud.</p> <p>Arvestatud selles osas, et 7–12-aastase alaealise tohib eelnõukohase seadusmuudatuse järel tööle lubada ülejärgmisel tööpäeval pärast tema töötamise registreerimist, kui kahetööpäevane loamenetluse tähtaeg on möödunud ja tööinspektor ei ole nõusoleku andmisest keeldunud (vt ka TLS-i § 8 lõiget 6). Oleme teinud eelnõusse muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspeksioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>3 tööpäevani või nt sätestada, et alaealise tohib tööle lubada ülejäämisel tööpäeval peale registreerimist (mis kindlustaks Tööinspeksioonile vähemalt ühe täistööpäeva reageerimiseks), mitte muuta seda peaaegu olematuks.</p> <p>5. Me ei toeta eelnõu paragrahvis 2 tehtud ettepanekut alkoholiseaduse muutmiseks, mis võimaldaks edaspidi alaealistel (16-17. aastastel) valmistada, müüa ja müügiks pakkuda alkoholiseid jooke. Kuigi eesmärk lihtsustada alaealiste töötingimusi reguleerivat korda on tervitatav, tuleb siiski seada esikohale alaealiste tervis, turvalisus ja heaolu. Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangul suurendab lapse viibimine alkoholi tarvitamist normaliseerivates keskkondades (näiteks baarides) oluliselt riski alustada varem alkoholi tarvitamisega ning teha seda sagedamini. Uuringud näitavad, et alaealiste risk alkoholi kahjuliku mõju tekkeks suureneb, kui nad puutuvad rohkem kokku alkoholiga seotud keskkondadega, müügikohtades oleva reklaami ja teiste inimeste alkoholi tarbimisega. See võib normaliseerida alkoholi</p>	<p>Arvestades sellega, et Tööinspeksiooni andmetel on 7–12-aastaste arv kogu alaealiste sihtrühmas väga väike, jäädes 1% piiresse kõikidest alaealistest, et üldiselt ei ole Tööinspeksiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus oleks esinenud sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest, et selles vanuserühmas alaealiste töötamisi ei registreerita ülemäära palju, valdav osa töötamistest registreeritakse TÖR-is suveeelsel perioodil ja suur osa neist on seotud suvemalevatega, on tööle lubamisele eelnev kahe tööpäeva pikkune tähtaeg meie hinnangul piisav.</p> <p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholise joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>tarvitamist ja kujundada positiivseid ootusi alkoholi tarvitamise suhtes.</p> <p>Hindame ettepanekut laste heaolu kahjustavaks ja märgime, et ka teistes Balti riikides ega ka Põhjamaades alaealistel lahtise alkoholi käitlemise õigust ei ole. Ka seletuskirjas viidatud „Analüüsis varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas“ (Sotsiaalministeerium, 2020), kus on alkoholiga seotud piirangud noorte teatud valdkondadesse töölevõtmisel ühe takistusena välja toodud, sellist lahendusettepanekut probleemi lahendamiseks ei tehtud.</p> <p>Lisaks märgime, et alkoholi müües peab tegema kahtluse korral kindlaks ka ostja vanuse ning keelduma alkoholi müügist joobetunnustega inimesele. On kaheldav, et need ülesanded (eriti viimane) oleksid lapsele jõukohased.</p>	
Haridus- ja Teadusministeerium	<p>1. Eelnõuga täiendatakse töölepingu seadust (TLS) sättega (§ 7 lg 4²), mis võimaldab töötamist pereettevõttes igas valdkonnas. Antud laiendus pereettevõttes töötamiseks on igati tervitatav, kuid samas võib olla piirav. Pereettevõtte ei ole reguleeritud termin, nagu on toodud välja ka seletuskirjas, mistõttu kasutatakse seda mõistet erinevalt. Arvestades mitmekesisist perekonna mudelit, siis pereettevõtteks võib käsitleda ka nt kasuvanem, kes ei ole lapsendanud või vanema</p>	<p>Selgitatud. Selgitame, et seletuskiri ei anna mõistele „pereettevõtte“ definitsiooni ja see ei olegi olnud eesmärk. Seletuskirjas on selgitatud, mida <u>eelkõige</u> mõeldakse „pereettevõttes töötamise all“ ja toodud erinevaid näiteid <u>mitteammendavaval kujul</u> selle kohta, kellel on õigus sõlmida vähemalt 7-aastase alaealisega tööleping pereettevõttes töötamiseks: <i>Pereettevõttes töötamise all mõeldakse eelkõige olukorda, kus töötaja, kes sõlmib alaealisega töölepingu, on kas selle alaealise lapse otsejoones üleneja sugulane,</i></p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>elukaaslast, kes omab ettevõtet. Samas seletuskirjas toodud definitsioon sellist võimalust ette ei näe, mistõttu on pereettevõttena käsitletud üsna kitsast ringi, mis võib olla ebamõistlikult piirav.</p> <p>2. Eelnõuga kavandatakse uut alkoholi käitlemise erandit alaealistele, lubades neil alkoholi sisaldavate kokteilide valmistamist klientidele toitlustus-, majutus- ja muudes teenindusettevõtetes (alkoholiseaduse § 47 lg 5). Meie hinnangul on vaja paremat õiguslikku selgitust, kuidas ei lähe see muudatus vastuollu EL direktiivi 94/33 artikli 2 lõike 2 punktiga b, mille kohaselt ei kohaldata direktiivi 94/33 juhutööde või lühiajaliste tööde suhtes, mille hulka kuulub muu hulgas pereettevõttes tehtav töö, mida ei peeta noorele kahjulikuks, ebasoodsaks ega ohtlikuks.</p> <p>3. Lisaks teeme ettepaneku muuta TLS-is alaealiste tööaega reguleerivaid sätteid. TLS § 43 lõikes 4 on õppimiskohustusliku alaealise õppeveerandi kestel töötamisele seatud ajaline ülempiir 2 tundi (teatud</p>	<p><i>külgjoones sugulane või lapsendaja perekonnaseaduse (PKS) tähenduses.</i></p> <p>Kavandatava TLS-i § 7 lõike 4² sõnastus on eesmärgipäraselt jäetud abstraktseks, et pereettevõttes töötamine hõlmaks ka laiemaid, praktikas ette tulla võivaid olukordi, sh Teie pakutud näidet, et kasuvanem sõlmib vähemalt 7-aastase alaealisega töölepingu pereettevõttes töötamiseks. Leiame, et liialt detailne seaduse sätte sõnastus piiraks taotletavat paindlikkust ega võimaldaks arvestada pereettevõtete mitmekesisust.</p> <p>Selgitatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud. Seega ei ole vajalik esitada eelnõu seletuskirjas Teie palutud õiguslikku selgitust.</p> <p>Mittearvestatud. TLS § 43 lõike 4 aluseks on direktiivi 94/33 artikli 8 lõike 1 punkt b, mis sätestab järgmist: <i>Artikli 4 lõike 2 punktides b ja c sätestatud võimalust kasutavad liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et</i></p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>juhtudel 3) päevas ning kuni 12 tundi nädalas. Meie hinnangul on taoline piirang liigselt jäik ning võib avaldada olulist negatiivset mõju tööandjate valmisolekule alaealisi tööle värvata.</p> <p>4. <u>Teeme ettepaneku muuta TLS § 43 lõike 4 punkti 3 ning lõiget 4² selliselt, et õppeveerandi kestel oleks vähemalt 15-aastaselt õppimiskohustuslikul töötajal lubatud väljaspool kooliaega töötada kuni 8 tundi päevas.</u></p>	<p><i>piirata laste tööaega: b) kahe tunnini koolipäevas ja 12 tunnini nädalas töö puhul, mida tehakse kooliaasta jooksul väljaspool kooliaega, tingimusel et siseriiklikud õigusaktid ja/või tava seda ei keela.</i></p> <p>Mittearvestatud. MKM ei arvesta ettepanekuga muuta TLS-i § 43 lõike 4 punkti 3 ja sama sätte lõiget 4², selliselt, et vähemalt 15-aastase õppimiskohustusliku töötaja lubatud tööaeg <u>õppeveerandi kestel</u> väljaspool kooliaega oleks kuni 8 tundi päevas ja 40 tundi nädalas (eelnevalt märkisite, et 12 töötundi nädalas on piirav).</p> <p>Riigikogu võttis 19.11.2025 vastu töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse 602 SE, sh muudatused TLS-i § 43 lõike 4 punkti 3 kohta, mille kohaselt:</p> <p><i>(4) Kui tööandja ja töötaja ei ole kokku leppinud lühemas tööajas, on täistööaeg (lühendatud täistööaeg):</i></p> <p><i>3) vähemalt 15-aastaselt õppimiskohustuslikul töötajal – 2 tundi koolipäevas, 8 tundi koolivälisel päeval, kuid mitte üle 12 tunni seitsmepäevase ajavahemiku jooksul õppeveerandi kestel väljaspool kooliaega ning 8 tundi päevas ja 40 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul koolivaheajal.</i>“</p> <p>Kui Eesti Vabariigi president kuulutab välja selle seaduse, siis see tähendab, et vähemalt 15-aastaselt</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>5. Samuti peame vajalikuks tõsta õppeveerandi kestel lubatavate töötundide arvu.</p>	<p>õppimiskohustuslikul töötajal on lubatud teha tööd 2 tundi koolipäevas (nagu ka varem), 8 tundi koolivälisel päeval (nädalavahetusel, pühadel), kuid eeldusel, et töötundide arv nädala jooksul ei ületa 12 tundi (nagu ka varem).</p> <p>Seega nüüd on eraldi välja toodud lubatud töötundide arv <u>koolipäevas</u> ja <u>koolivälisel päeval</u>. Koolivälise päeva töötundide arvu lisamise aluseks on direktiivi 94/33 artikli 8 lõike 1 punkti b teine tekstiosa, mis lubab vähemalt 15-aastaselt alaealisel töötada koolivälisel päeval kuni 8 tundi.</p> <p>Mittearvestatud. Selgitame, et alaealiste lubatud töötundide arvu õppeveerandi kestel ei ole Eestil võimalik tõsta, kuna alaealiste töötundide arvu, sh õppeveerandi kestel, reguleerib rangelt direktiiv 94/33, millest peame kinni pidama ja mis on TLS-i üle võetud miinimummahuks.</p>
<p>Eesti Hotellide ja Restoranide Liit</p>	<p>Ettepanek 1: Tahaksime lisada järgmise punkti, mis oli arutluse all kevadel, kui see teema MKM-i poolt tõstatati, seda võiks MKM kaaluda, tagasi panna:</p> <p><i>Raha käitlemise vanusepiiri ülevaatamine:</i> <i>Tööinspektsiooni rakenduspraktika kohaselt ei tohi alla 15-aastased üldjuhul raha käitlemisega seotud töid teha, kuivõrd selline töö ei ole alaealisele sobiv (kõrge pinge, vastutus, riskid jne). Arvestades, et tänapäeval</i></p>	<p>Arvestatud osaliselt. Selgitame, et selle aasta kevadel toimunud alaealiste töötamise ümarlaual arutasime selle üle, kas võiks muuta raha käitlemise küsimuses Tööinspektsiooni <u>rakenduspraktikat</u>, <u>mitte ei olnud küsimus TLS-i muutmises ja ettepanekus sätestada seaduses raha käitlemisele vanusepiir</u>, sest TLS ei näe ette vanusepiiri raha käitlemise küsimuses. MKM-il ei ole plaanis muuta selle põhjal seadust, kuid jätkame arutelu Tööinspektsiooniga rakenduspraktika võimaliku leevendamise üle.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p><i>enamasti ei arveldata enam sularahas, siis võiks selle vanuse alampiiri tuua 12. eluaastani.</i></p> <p>Ettepanek 2: Alkoholiseaduse muutmisega nähakse ette võimalus rakendada alaealist alates 16. eluaastast töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga (eelnõu § 2 ja seletuskirja lk 7-8). Eelnõuga kavandatud uus alkoholi käitlemise erand alaealistele puudutab üksnes alkoholi valmistamist ning mitte selle töötlemist ja villimist ehk mitte kogu tootmist. Muudatuse eesmärk on, et alaealine saaks teenindusettevõttes klienditeenindajana töötades täita muuhulgas tööülesandeid, mis puudutavad alkoholi sisaldavate jookide valmistamist ning sellega motiveerida tööandjad alaealisi klienditeenindajatena tööle võtma. Alkoholse joogi valmistamise all peetakse silmas alkoholi sisaldavate kokteilide valmistamist klientidele toitlustus-, majutus- ja muudes teenindusettevõtetes</p> <p>Teeme ettepaneku, et alates 16. aastast võiks olla alkoholi käitlemise õigus noortel (st võib serveerida alkoholi avatuna ja võib ka koristada alkoholi klaase jms), kuid alates 13-aastaselt võiks olla võimalus rakendada noort laudade koristamisse, sh alkoholi sisaldanud klaaside koristamisse.</p>	<p>Mitteamvestatud. Selgitame, et varem kavandatud alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, mistõttu on see muudatus eelnõust eemaldatud. Kuivõrd alkoholi käitlemise erandi tegemine vähemalt 16-aastastele tekitas olulist kriitikat, ei kavanda me ka muudatust, mille kohaselt võiks tööandjad 13-aastaseid alaealisi rakendada alkoholi sisaldanud klaaside koristamisel.</p> <p>See tähendab, et jätkuvalt jääb kehtima üksnes üks erand alaealiste puhul, mis puudutab alkoholi käitlemist ja on sätestatud AS-i § 47 lõikes 5: „Alaealist ei tohi rakendada töödel, mis on seotud alkoholi käitlemisega, <u>välja arvatud ladustamisel või edasitoimetamisel kaubanduslikul eesmärgil, kui on tagatud, et alaealine puutub selle käigus kokku üksnes avamata pakendis alkoholiga.</u>“</p>
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	Ettepanek 1: Alkoholiseaduse muutmise – Leiame, et tuleks kaaluda võimalust lubada 13–15-aastastel noortel täita abistavaid koristusülesandeid toitlustusasutustes,	Mitteamvestatud. Selgitame, et varem kavandatud alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>sh alkoholiklaaside koristamine, kui on tagatud, et nad ei osale alkoholi serveerimises ega müügis. Selline lahendus looks tööandjatele vajaliku paindlikkuse. Teeme ettepaneku lisada eelnõusse punkt, mille kohaselt võib 13–15-aastast alaealist rakendada toitlustusasutustes abistavates töödes, mis hõlmavad laudade, nõude ja klaaside koristamist, sealhulgas alkoholseid jooke sisaldanud nõude koristamist, tingimusel, et alaealine ei osale alkoholse joogi serveerimises ega müügis.</p> <p>Ettepanek 2: Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium kaalus kevadiste seadusemuudatuste raames võimalust lubada juba 12-aastastel teha teatud raha käitlemisega seotud töid. Tööinspektsiooni rakenduspraktika kohaselt ei tohi alla 15-aastased üldjuhul raha käitlemisega seotud töid teha, kuivõrd selline töö ei ole alaealisele sobiv. Kuna tänapäeval enamasti ei arveldata sularahas, siis oli kaalumisel võimalus see vanuse alampiiri tuua 12. eluaastani.</p> <p>Kaubanduskoda palub eelnõusse vastav muudatus lisada, kuna selline muudatus suurendab tööandjate paindlikust. Leiame, et kuigi seadus näeb ette teatud miinimumnõuded, siis on igal ettevõtjal võimalus seada see alampiir oma ettevõttesiseselt seaduses sätestatud kõrgemaks. Lisaks on jätkuvalt vaja vanema nõusolekut alaealise tööle asumisel ning kui alaealine ei ole valmis</p>	<p>seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, mistõttu on see muudatus eelnõust eemaldatud. Kuivõrd alkoholi käitlemise erandi tegemine vähemalt 16-aastastele tekitas olulist kriitikat, ei kavanda me ka muudatust, mille kohaselt võiks tööandjad 13-aastaseid alaealisi rakendada alkoholi sisaldanud klaaside koristamisel.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Selgitame, et selle aasta kevadel toimunud alaealiste töötamise ümarlaua arutasime selle üle, kas võiks muuta raha käitlemise küsimuses Tööinspektsiooni <u>rakenduspraktikat</u>, <u>mitte ei olnud küsimus TLS-i muutmises ja ettepanekus sätestada seaduses raha käitlemisel vanusepiir</u>, sest TLS ei näe ette vanusepiiri raha käitlemise küsimuses. MKM-il ei ole plaanis muuta selle järgi seadust, kuid jätkame arutelu Tööinspektsiooniga rakenduspraktika võimaliku leevendamise üle.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>teatud vanuses sularaha kättele, siis on vanemal õigus keelduda last sellisele tööle laskmast.</p> <p>Teeme ettepaneku lisada eelnõusse punkt, mille kohaselt võib vähemalt 12-aastane teha raha käitlemisega seotud töid.</p>	
<p>Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda</p>	<p>Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (EPKK), mis koondab üle 30 000 juriidilise ja füüsilise isiku teeb ettepaneku töölepingu seaduse ja alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu menetluse käigus muuta töölepingu seaduse §-i 43, et võimaldada üle 15-aastastel alaealistel töötada seadusest tulenevate piirangutega.</p> <p>Seoses koolikohustuse ea tõstmisega 18. eluaastani on oluliselt vähenenud noorte võimalused töötada. Kehtiva töölepingu seaduse § 43 lg 3 p 3 järgi loetakse vähemalt 15-aastase õppimiskohustusliku töötaja täistööajaks vaid 2 tundi päevas ja 12 tundi nädalas õppeveerandi kestel ning 8 tundi päevas ja 40 tundi nädalas koolivaheajal. Lisaks ei tohi alaealine töötada koolivaheajal rohkem kui poole vaheaja kestusest.</p> <p>EPKK liikmete tagasiside põhjal ei ole ettevõtjatel võimalik ega mõistlik sellistel tingimustel noori tööle võtta – näiteks loomakasvatustevõtetes kulub juba farmi sisenemiseks vajalikele hügieeniprotseduuridele ligi pool tundi, mis arvestatakse tööajaks. Kahe tunni pikkune tööaeg ei kata töö korraldamise ega</p>	<p>Selgitatud. Selgitame, et Teie välja pakutud muudatust ei tehta käesoleva eelnõuga ja ei muudeta mitte TLS-i § 43, vaid muudatus on tehtud TLS-i §-s 7, et taastada endine olukord, kus põhikooli lõpetanud või 17-aastaseks saanud alaealisel oli võimalik töötada täistööajaga. Nimelt Riigikogu võttis 19.11.2025 vastu töölepingu seaduse muudatuse, millega täiendatakse TLS-i § 7 uue lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:</p> <p>„(1¹) Õppimiskohustus on käesoleva seaduse tähenduses alaealisel kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni.“</p> <p>Selle sätte eesmärk on võimaldada põhikooli lõpetanud 15–16-aastaselt või 17-aastaseks saanud alaealisel soovi korral ja seadusliku esindaja nõusolekul töötada täistööajaga, st 8 tundi päevas ja 40 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul. Muudatus on tingitud Eesti Vabariigi haridusseaduse muudatustest, millega muudeti koolikohustus õppimiskohustuseks ning tõsteti õppimiskohustuse iga, mille tulemusena hakkasid ka põhikooli lõpetanud 15–17-aastastele alaealistele kehtima õppimiskohustuslikele alaealistele kohalduvad töötaja piirangud. Nii töödandjad kui ka</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>väljaõppeks kuluvat aega ning seetõttu jäävad noored tööturult kõrvale.</p> <p>Muudatus mõjutab oluliselt ka kutseõppes osalevaid noori, kelle võimalused omandada praktilist töökogemust on piiratud. Ettevõtjad on väljendanud ebakindlust, kuidas tõlgendada tasustatud praktikat – kas seda käsitletakse töölepingu seaduse tähenduses töötamisena. Kuigi töölepingu seaduse § 43 lg 4¹ võimaldab kutseõppeasutuse õppijal olla tööpraktikal 14-aastase puhul 7 tundi päevas ja 35 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul ning vähemalt 15-aastaselt 8 tundi päevas ja 40 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul, ei ole selge, kas praktika käigus makstava töötasu puhul kehtivad samad piirangud.</p> <p>Samuti juhime tähelepanu, et paljud gümnaasiumid on suunatud kindlatele erialadele – näiteks Tallinna Laagna Gümnaasiumi ja Tartu Tamme Gümnaasiumi IT- ja tervishoiusuunad, kus praktiline töökogemus on õppimise jätkamisel kõrgkoolis oluliseks eeliseks.</p> <p>Seetõttu teeb EPKK ettepaneku taastada töölepingu seaduse varasem redaktsioon (RT I, 02.05.2024, 28) ning tunnistada kehtetuks § 43 lg 3 p 3, mis piirab õppimiskohustuslike noorte tööaega.</p> <p>Lisaks juhime tähelepanu töölepingu seaduse § 7 lg 4¹ sõnastusele, mille järgi võib tööandja sõlmida 13-</p>	<p>mitmed keskkooliõpilased pöördusid MKM-i poole sooviga taastada endine olukord, mida tänaseks ongi tehtud.</p> <p>Mittearvestatud. TLS-i § 7 lõike 4¹ aluseks on direktiivi 94/33 artikli 4 lõike 2 punkt c. Selgitame, et</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>aastase alaealisega töölepingu järgmiste tööde tegemiseks nagu põllumajandustööd, kaubandus- või teenindustevõttes tehtavad abitööd, toidlustus- või majutustevõttes tehtavad abitööd või muud tööd, mis vastavad käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 4 sätestatud nõuetele. Praegune sõnastus võib jätta eksliku mulje, et samasid töid ei tohi teha 14-aastane alaealine. Soovitame normi sõnastust täpsustada, et see kajastaks üheselt vanusepiiranguid ja lubatud tööliike.</p>	<p>eelviidatud direktiivi sätte kohaselt võib 13-aastane alaealine teha kergemaid töid ainult seaduses määratud tööliikide puhul ning direktiivist 94/33 ei tulene nõuet kehtestada lubatud tööde nimekiri ka üle 13-aastastele alaealistele. Kuivõrd vastavalt direktiivile 94/33 tuleb lubatud tööde liigid määrata ainult 13-aastase alaealise puhul, siis TLS-is lubatud tööde nimekirja kehtestamine üle 13-aastaste alaealiste puhul piiraks oluliselt selles vanuses alaealiste võimalusi töö tegemiseks.</p>
<p>Eesti Ametiühingute Keskliit</p>	<p>1. Eelnõu § 1 punkt 2 (TLS § 7 lõige 4²): Paragrahvi 7 täiendus tekitab küsimusi. On arusaamatu, mis on pereettevõtte. Seadust lugedes peaks aru saada, millist ettevõtet loetakse pereettevõtteks. Paraku on selgitus ainult eelnõu seletuskirjas. Seletuskirja järgi tuleb tööandjana mõista töölevõetava alaealise ema, isa, nende eellasi (vanavanemaid, vanavanavanemaid), onu, tädi, õde, venda ja lapsendajat, samuti alaealise lapse eestkostjat. Leiame, et pereettevõttesse kuuluvate isikute ring on liialt lai. Samas ei hõlma see isikuid, kes ka tegelikult võivad ühise pere moodustada (näiteks kärgpere). Ka pereettevõttes töötamiseks tuleks saada Tööinspeksioonilt nõusolek. Jääb arusaamatatuks, mille alusel Tööinspeksioon hindab, kas tegemist on pereettevõttega. Direktiivi 94/33 järgi vähemalt 13-aastased ei tohiks töötada muudes valdkondades kui kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevuse alal. Eelnõu järgi võib aga pereettevõttes teha</p>	<p>Selgitatud. Mõistet „pereettevõtte“ ei ole lubatud liikmesriigi õiguses sisustada. EL-i õigusaktid sisaldavad mõisteid, mis ei ole lahti kirjutatud (nn määratlemata õigusmõisted) või mille definitsioon jääb konkreetse kaasuse tarvis liialt üldsõnaliseks. Euroopa Kohus on EL-i õigusnormidele antavate tõlgenduste ebaühtluse vältimiseks loonud EL-i autonoomse õigusmõiste kontseptsiooni. Tänapäevaks juba paljudes Euroopa Kohtu lahendites kajastatud doktriin näeb ette, et nii EL-i õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõtte seisukohast on vajalik, et liidu õigusnorme, mis ei viita otseselt liikmesriikide õigusele nende tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tõlgendatakse kogu EL-is autonoomselt ja ühetaoliselt. Eelnev tähendab, et EL-i õiguse rakendamisel liikmesriikides ei ole lubatud, kui just EL-i õiguse sättes endas ei ole otsesõnu sätestatud vastupidist, sisustada liidu õiguses kasutatud mõisteid lähtuvalt riigisisese õiguses tuntud õigusmõistetest ja -instituutidest. Kuivõrd mõiste „pereettevõtte“ on EL-i autonoomne</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>kergeid töid igas tegevusvaldkonnas. Saab järeldada, et eelnõu ei ole direktiiviga kooskõlas.</p>	<p>õigusmõiste ja direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt b ei anna õigust sisustada kõnealust mõistet riigisisises õiguses, siis ei ole Eestil lubatud määratleda mõistet „pereettevõtte“ ka eelnõus ega seletuskirjas.</p> <p>Seletuskirjas on põhjalikumalt selgitatud, mida eelkõige mõeldakse „pereettevõttes töötamise all“ ja toodud erinevaid näiteid mitteammendavaval kujul selle kohta, kellel on õigus sõlmida vähemalt 7-aastase alaealisega tööleping pereettevõttes töötamiseks. Neid täpsustavaid selgitusi ei ole otstarbekas seaduse teksti üle kanda, kuna kavandatava TLS-i § 7 lõike 4² sõnastus on eesmärgipäraselt jäetud abstraktseks, et pereettevõttes töötamine hõlmaks ka laiemaid, praktikas ette tulla võivaid olukordi. Liialt detailne regulatsioon kitsendaks eelnõuga taotletavat paindlikkust ning ei võimaldaks arvestada pereettevõtete mitmekesisust. Seetõttu on täpsemad selgitused ja näited esitatud seletuskirjas, mis toetab seaduse rakendamist, kuid ei dubleeri seda.</p> <p>Eelnõu on kooskõlas direktiiviga 94/33. Veelgi enam, direktiiv näebki ette sellise võimaluse kehtestamise riigisisises õiguses. Siinkohal tuleb vaadata kõnealuse direktiivi artikli 2 lõike 2 punkti b, millest tuleneb liikmesriigile õigus reguleerida riigisisises õiguses pereettevõttes töötamist. Nimelt on üldreegel see, et alates 7. eluaastast on lubatud teha kerget tööd kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevuse alal. Sellest</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Pereettevõttes töötamine ehk oma vanemate abistamine on igati normaalne tegevus, kuid selleks ei peaks perekonnaliikmed sõlmima kirjalikke töölepinguid ja töötamist kajastama töötamise registris. TsÜS § 8 lg 2 kohaselt alla 18 aastasel on piiratud teovõime. Seega lapsevanem lapse seadusliku esindajana peaks kaitsma alaealise huve lepingu sõlmimisel, täitmisel ja ka juhul, kui on vaja pöörduda töövaidlusorganisse.</p> <p>Pereettevõttes oleks võimalik olukord, kus lapsevanema ettevõtte (sisuliselt lapsevanem) sõlmiks lapsega osalise ajaga töölepingu. Lapsevanem tööandjana peaks lepingu sõlmimisel kokku leppima lapsele makstava töötasu,</p>	<p>üldreeglist võimaldab teha erandi direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt b, mis sätestab järgmist: <i>Liikmesriigid võivad õigusnormidega ette näha, et õigusnormidega kindlaksmääratud piirides ja tingimuste kohaselt ei kohaldata käesolevat direktiivi juhutööde või lühiajaliste tööde suhtes, mille hulka kuuluvad:</i></p> <p><i>b) pereettevõttes tehtav töö, mida ei peeta noorele kahjulikuks, ebasoodsaks ega ohtlikuks.</i></p> <p>Seega ei saa kuidagi väita, et eelnõu oleks direktiiviga 94/33 vastuolus.</p> <p>Mitteamvestatud. Kordame seletuskirjas selgitatud. Kehtiva õiguse kohaselt ei ole TLS-i § 7 lõike 4 lause 2 kohaselt 7–12-aastaste alaealiste töötamine muudel tegevusaladel kui kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevus lubatud, mis võib see viia olukorrani, kus pereettevõttes laste tehtavaid abistava iseloomuga töid väljaspool eelnimetatud nelja tegevusvaldkonda tuleb käsitada seaduse rikkumisena, mille tõttu võib Tööinspeksioon näiteks esitatud vihje või kaebuse alusel konkreetse pereettevõtte suhtes alustada TLS-i § 7 lõikes 4 sätestatu rikkumise tõttu väärteomenetlust ja määrata karistuse. Mõistame, et pereettevõttes töötamine ja oma vanemate abistamine on igati normaalne tegevus. Sel juhul toimub tavaliselt alaealise töötamine pereettevõttes kirjaliku töölepinguta, kuigi</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>tööülesanded, konkreetse palgapäeva jms. Lapsevanem tööandjana peaks täitma kõiki tööandja kohustusi: maksma maksud riigile, iga kuu palgapäeval maksma lapsele töötasu, tagama ohutud töötavishoiu- ja tööohutuse nõuetele vastavad töötingimused, pidama tööajaarvestust, töökohustuste rikkumisel juhtima tähelepanu rikkumisele hoiatamisega, vajadusel esitama kirjaliku ülesütlemisavalduse, tegema kandeid töötamise registris jms. Lisaks tekib küsimus, kes kaitseb lapse õigusi, kui tema töölepingut rikutakse – nt ei maksta kokkulepitud tasu vmt, kui töölepingu tema eest on sõlminud sama isik, kes omab pereettevõtet. Seega jäävad lapse õigused kaitsmata. Jääme oma varasemalt esitatud seisukoha juurde, et puudub vajadus laste töö reguleerimiseks oma peres.</p> <p>2. Eelnõu § 1 punkt 3 (TLS § 8 lõige 2): Koolis käiva alaealise peamiseks ülesandeks on hariduse omandamine. Samas on hea, kui alaealine saab töötamise kogemuse varakult. Peame mõistlikuks lahendust, mille kohaselt alaealine saab töötada kaks kuud suvevaheajal. Lühikeste vaheaegade korral peaks saama ka puhata ja seega, kui töötada sisuliselt koolivaheajal kõikidel tööpäevadel, siis muudeks tegevusteks ei pruugi aega jääda. Leiame, et õigus töötada ei tohiks olla pikem kui pool koolivaheaja kestusest.</p>	<p>oma sisult võib siiski olla tegemist töölepingulise suhtega. Alaealisega alates 7. eluaastast pereettevõttes väljaspool kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevus-valdkonda töölepingu sõlmimise võimaluse seaduses sätestamine võimaldaks noorel töötada seaduslikult ja alustada varakult pensionistaaži kogumist. Rõhutame, et tegemist on lisavõimalusega, mitte kohustusega.</p> <p>Kui alaealise tööle võtnud pereliige rikub alaealisega sõlmitud töölepingut, siis teda kaitseb Tööinspeksioon, kelle poole on võimalik pöörduda kaebusega. Seega ei jää lapse õigused kaitseta.</p> <p>Mitteamvestatud. Eelnõu eesmärk on lihtsustada alaealiste töötingimusi reguleerivat korda selliselt, et see võimaldaks alaealisi tööle võtta senisest paindlikumalt ning looks seeläbi alaealistele paremad võimalused varast töökogemust omandada ja tööharjumust kujundada. Koolivaheajadel pikemalt töötamine on <u>võimalus</u> alaealistele, <u>mitte kohustus</u>. Alaealine ise peab olema nõus töötama koolivaheajal pikemalt, samuti tuleb alaealise seaduslikul esindajal anda nõusolek oma lapse koolivaheajal töötamisele.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>3. Eelnõu § 1 punkt 4 (TLS § 8 lõige 3): Alaealine ei peaks tööle asuma enne kui Tööinspeksioon on selleks nõusoleku andnud. Tööinspeksioonile peab jääma aega, et hinnata töö sobivust alaealisele. EAKL ei ole vastu 10-päevase tähtaja lühendamisele, kuid üks päev on meie hinnangul liialt lühike aeg veendumaks, et konkreetne töö on lapsele ohutu. Ühepäevane tähtaeg võib praktikas vähendada tegeliku järelevalve tõhusust ja muuta nõusoleku formaalseks. Kümnapäevast tähtaega võiks vähendada 5 päevani.</p> <p>4. Eelnõu § 1 punkt 5 (TLS § 56 kehtetuks tunnistamine): Väga paljud 16–17-aastased alaealised töötavad kogu kalendriaasta jooksul. Alaealistele pikema põhipuhkuse andmise põhjuseks on nende suurem vajadus puhkuse järele, võttes arvesse nende arengulisi eripärasid ja piiranguid töökeskkonnas. Pikema põhipuhkuse näol on tegemist täiendava kaitsemeetmega noore töötaja taastumisaja pikendamiseks. Koolis käivatele alaealistele on oluline, et töö ja õppimine oleks tasakaalus ning kindlasti vajavad nad pikemat põhipuhkust lisaks tervise kaitsmisele ka hariduse</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Oleme teinud eelnõusse kompromissi eesmärgil muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspeksioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva alates TÖR-is kande tegemisest. Arvestades sellega, et Tööinspeksiooni andmetel on 7–12-aastaste arv kogu alaealiste sihtrühmas väga väike, jäädes 1% piiresse kõikidest alaealistest, et üldiselt ei ole Tööinspeksiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus oleks esinenud sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest, et selles vanuserühmas alaealiste töötamisi ei registreerita ülemäära palju, valdav osa töötamistest registreeritakse TÖR-is suve-eelsel perioodil ja suur osa neist on seotud suvemalevatega, on tööle lubamisele eelnev kahe tööpäeva pikkune tähtaeg meie hinnangul piisav.</p> <p>Mitteamvestatud. Sotsiaalministeeriumi analüüs varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas (lk 21) näitas, et laste ja noorte töötamine on hooajaline ja kontsentreeritud suveperioodile – suve algus (juuni ja juuli), mil lõpeb kool, on noorte töötamise alguse haripunkt. Samuti üldjuhul töötavad noored kooli kõrvalt osaaajaga. Kuna enamasti on alaealiste töötamine hooajaline ja töötatakse osaaajaga, siis ei kogu alaealine üldjuhul kalendriaastas kokku 35 põhipuhkusepäeva. Lisaks võib alaealise töötaja iga-aastase põhipuhkuse kestuse lühendamine suurendada tööandjate</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>omandamiseks. Eeltoodud põhjustel leiame, et 35-päevase puhkuse lühendamine ei ole vajalik.</p> <p>5. Eelnõu § 2: Eelnõuga tehtavate muudatuste kohaselt võiks näiteks 16-aastane alaealine töötada alkoholi valmistavas ettevõttes või alkoholi müüvas tootlustusasutuses. Ei ole ka välistatud alaealise üksi töötamine töökohas, kus alaealine peaks lisaks muudele ülesannetele ka serveerima alkoholi seda tarbivatele klientidele. Seega eelnõu ei hoia ära alkoholi tõttu tekkivaid võimalikke ebatavalisi olukordi, näiteks nagu ebakaines olekus klientide teenindamine.</p> <p>Alaealiste poolt tehtav töö ei peaks olema seotud alkoholiga. Erandjuhul võiks alaealise töö olla seotud üksnes avamata pakendis alkoholiga. Praegu kehtiv alkoholiseaduse § 47 lg 5 lubab alaealist rakendada alkoholi käitlemisega seotud töödel ainult juhul, kui on tagatud, et alaealine puutub kokku üksnes avamata pakendis alkoholiga, näiteks ladustamisel või edasitoimetamisel kaubanduslikul eesmärgil. Leiame, et eeltoodud alkoholiseaduse säte annab piisavad piirid alaealistele tööülesannete täitmise käigus alkoholiga kokku puutumiseks ning ei ole vajadust kehtiva alkoholiseaduse § 47 lõike 5 muutmiseks.</p>	<p>motivatsiooni alaealisi tööle võtta, mis omakorda suurendab alaealiste võimalusi saada töökogemust.</p> <p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholise joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>
Eesti Tööandjate Keskliit	Toetame töölepingu seaduse muudatusi, mille eesmärk on muuta alaealiste töötamist	Selgitatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>paindlikumaks. See loob noortele paremad võimalused varakult töökogemust saada ja tööharjumust kujundada. Pooldame ka alkoholiseaduse muudatust, mis võimaldaks alaealistel alates 16. eluaastast töötada alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga seotud töödel.</p> <p>Ettepanek: Samas teeme ettepaneku täpsustada regulatsiooni nii, et noortel oleks alates 16. eluaastast lubatud alkoholi käitlemine – näiteks serveerimine ja avatuna alkoholi sisaldavate klaaside koristamine. Lisaks võiks alates 13. eluaastast olla lubatud noorte rakendamine laudade koristamisele, sealhulgas samuti alkoholi sisaldanud klaaside koristamisele. Selline muudatus annaks võimaluse kaasata alaealisi senisest enam erinevatesse tööülesannetesse toitlustus-, majutus- ja teistes teenindusettevõtetes.</p>	<p>aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p> <p>Mittearvestatud. Selgitame, et varem kavandatud alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, mistõttu on see muudatus eelnõust eemaldatud. Kuivõrd alkoholi käitlemise erandi tegemine vähemalt 16-aastastele tekitas olulist kriitikat, ei kavanda me ka muudatust, mille kohaselt võiks tööandjad 13-aastaseid alaealisi rakendada alkoholi sisaldanud klaaside koristamisel.</p>
Tööinspeksioon	<p>Tööinspeksioon ei saa nõustuda töölepingu seaduse ja alkoholiseaduse muutmise eelnõus toodud järgmiste ettepanekutega:</p> <p>1. Alaealiste loamenetluse tähtaja lühendamine kümnelt tööpäevalt ühele: Seletuskirja kohaselt on jõutud järeldusele, et üldiselt ei ole Tööinspeksiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus esineb sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest ja töötamise registris ei</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Selgitame, et Tööinspeksioon ise andis MKM-i analüütikule eelnõu koostamisel teavet, mille kohaselt keelduvaid otsuseid alaealise tööle lubamise kohta on tehtud üksikjuhtudel ning üldjuhul ei ole esinenud töö sisu puudutavaid põhjuseid mitte lubada alaealist tööle. Tööinspeksiooni aastaraamatus</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>registreerita 7–12-aastaseid alaealisi ülemäära palju, siis peaks 1 tööpäeva pikkune tähtaeg olema loa menetlemiseks piisav. Selgitame, et nimetatud muudatusega kaasneb koormus Tööinspeksioonile, kes peab taotlused 10 korda lühema ajaga läbi vaatama. Alaealiste töötamisel peab arvestama, et loamenetluse eesmärk on ennekõike ennetada alaealiste kui tööturu kõige nõrgema osapoole kokkupuuteid talle ebasobiva tööga. Uues olukorras me suure tõenäosusega tuvastame ikkagi tagantjärele, et töö polnud alaealisele sobiv ja tegelikkuses on need lühiajalised töö tegemised selleks hetkeks juba lõppenud, kui Tööinspeksioon suudab kontrolligi alustada. Valdav enamus noortest, kelle osas meile täna loataotlus esitatakse, on suvevaheajal toimuvad malevad ja nende raames pakutavad töökohad täituvad kiirelt ning nimekirjad kinnitatakse ette juba varakult. Seega nende osas teate esitamine Tööinspeksioonile ei ole sedavõrd aeganõudev, et kaaluks üle muudatusvajaduse. Ka ei ole Tööinspeksioon pidanud üldjuhul probleemiks kui nimekirjades on toimunud üksikuid muudatusi ootamatult (nt haigestumised) ka seni on koostöö maleva esindajate ja Tööinspeksiooni vahel olnud sujuv.</p> <p>Kui MKM siiski näeb eelnevast hoolimata reaalselt vajadust lühendada loamenetluse pikkust, siis jääme siinjuures varasemalt korduvalt väljendatud</p>	<p>2023. aasta kohta on samuti toodud välja, et 2023. aasta jooksul läks Tööinspeksiooni andmetel 7–12-aastaseid lapsi tööle 246. Kõikide tööle soovijate töötingimused vastasid seaduses sätestatule, mistõttu ühtegi keelduvat otsust ei olnud vaja teha. Lisaks taotluste arv on valdavalt väike (115 taotlust nt 2023. aastal ning 88 taotlust 2024. aastal), mis on üldjuhul koondunud suveeelsesesse perioodi (valdav osa taotlusi on seotud suvemalevatega).</p> <p>Oleme teinud eelnõusse kompromissi eesmärgil muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspeksioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva alates TÖR-is kande tegemisest.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>ettepaneku juurde, et see ei peaks olema lühem kui 5 tööpäeva. Arvestama peab, et Tööinspektsiooni ressursid on täna niigi piiratud ning mitte iga tööinspektor ei tegele täna alaealiste loamenetluse raames nõusoleku andmisega. Lisaks esineb olukordi, kus tööinspektor, kes tavapäraselt nõusolekumenetlustega tegeleb, haigestub ootamatult, osaleb terve tööpäeva kestvas kontrollimenetluses, kohustub osalema Tööinspektsiooni korraldataval koolitusel jne ehk see tähendaks pidevat ressursside väga kiiret ümberjaotamist, mis eesmärgi arvestades ei ole mõistlik.</p> <p>2. Eelnõu § 2: Näeme, et kavandatava alkoholiseaduse § 47 lg 5 p 2 puhul tekiks vastuolu lõikega üks ning lisaks ei lähe see kokku ei ILO konventsioonides toodu ega ka Eesti Vabariigis kehtiva alkoholipoliitikaga.</p> <p>ILO töölevõetava isiku vanuse alammäära konventsioon (nr 138) artikkel 1 kohaselt, liikmesriik, kelle kohta konventsioon kehtib, kohustub ellu viima riiklikku poliitikat, mis on kavandatud laste töö tõhusaks kaotamiseks, ja järkjärgult tõstma töölevõetava isiku vanuse alammäära tasemeni, mis on kooskõlas noorte füüsilise ja vaimse arenguga. Artikkel 3 lg 1 lisab, et vanuse alammäär tööle võtmiseks, mille laad või</p>	<p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>töötingimused võivad tõenäoliselt kahjustada noorte tervist, ohutust või kõlblust, ei või olla vähem kui 18 aastat.</p> <p>Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioon (nr 182) „Lapsele sobimatu töö ja muu talle sobimatu tegevuse viivitamatu keelustamine“ artikkel 3 punkti d kohaselt, mõistel sobimatu töö ja muu sobimatu tegevus on tähenduses, töö, mis oma laadi või tingimuste tõttu on kahjulik lapse tervisele või kõlblusele või on talle muul põhjusel ohtlik.</p> <p>Nõukogu direktiiv 94/33/EÜ, artikkel 1 lg 3 kinnitab ILO konventsioonides sätestatud, et liikmesriigid kindlustavad üldiselt, et tööandjad tagavad noortele eakohased töötingimused. Liikmesriigid tagavad noorte kaitse majandusliku ekspluateerimise ja mis tahes töö eest, mis võiks kahjustada nende ohutust, tervist või kehalist, vaimset, kõlblist või sotsiaalset arengut või takistada hariduse omandamist.</p> <p>Tööinspeksioon leiab, et ka 16–17-aastane on liiga noor alkohoolseid jooke serveerima, valmistama ning olema kokkupuutes alkoholsete jookidega üldiselt. Üheski vanuses alaealine ei peaks alkoholi käitlemisega seotud töid tegema. Võttes arvesse, et lapsed ei tööta kohvikutes üksinda, saavad nad teha</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>muid abitöid, kuid alkoholi käitlemine peab jääma täiskasvanu ülesandeks.</p> <p>Eesti alkoholipoliitika peab olema terviklik. Alkoholiseaduses on täna eraldi sätted, mille kohaselt peab alkohol olema jaekaubanduses eraldi müügi- ja ettevõttealal, et vältida laste juhuslikku sattumist sinna müügi- ja ettevõttealale ning alla 18-aastastele alaealistele alkoholi müümine on keelatud ja võib kaasa tuua süüteo vastutuse. Seetõttu on eelnev ettepanek vastuolus üldise Eesti alkoholipoliitikaga ja ei tohiks lastel alkoholi serveerimist lubada.</p> <p>Alkohoolsete jookide müümisel tulevad alkoholiseadusest mitmed täiendavad nõuded, mida on kohustus järgida ja mida eelnõuga ei plaanita muuta, näiteks peaks 16-aastane alaealine kahtluse korral küsima alkoholi ostjalt dokumenti vanuse kontrollimiseks, millega tekib äraspidine olukord – alaealine, kes enne 18. eluaastat ei tohi alkoholi tarbida, seda osta, peaks kontrollima mh täisealise ostja puhul, kas viimasel on olemas õigus alkoholi osta. Lisaks võib tekkida ka probleem nt olukorras, kus kohvikus või restoranis alkoholi serveerivalt alaealiselt klienditeenindajalt küsitakse joogisoovitusi (nt milline vein või kokteil vms sobiks x toidu juurde). Alkoholiseaduse § 45 keelab müüa alkoholi joobetunnustega isikutele. On kaheldav, et alaealiste jaoks oleks eelkirjeldatud</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>nõuete ja ülesannete järgimine jõukohane. Laste turvalisust silmas pidades on oluline meeles pidada, et purjus inimeste teenindamine võib olla oht noorte vaimsele ja füüsilisele turvalisusele.</p>	
<p>Tervise Arengu Instituut</p>	<p>1. Me ei toeta alkoholi serveerimise õiguse vanusepiiri toomist 16 eluaastale, ilma, et oleks maandatud selle muudatusega kaasnevad riskid. Ilma kogemuseta ja koolituseta on alkoholi serveerimisega seotud töökohal noore jaoks mitmeid riske:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teismelise aju arengulised iseärasused mõjutavad tema enesejuhtimise- ja otsustusvõimet, mistõttu ta võib riske alahinnata ja teha otsuseid, mis mõjutavad teda negatiivselt. • Alaealised töötajad võivad tunda survet müügieesmärkide täitmiseks ja pakkuda seetõttu alkoholi vastuolus seaduse või oma väärtustega. • Alkoholi serveerimine toob kaasa suurema riski kokkupuuteks joobes ja agressiivsete klientidega ning ahistamise juhtumitega. Nende olukordadega toimetulemine ületab noorukite füüsilist ja psühholoogilist võimekust. • Samuti võib alkoholi serveerimise vanusepiiri alandamine anda noortele signaali, et ka alkoholi tarvitamine on alaealistele aktsepteeritav ning mõjutada nende hoiakuid ja arvamusi alkoholist. 	<p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust välja jäetud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>2. Juhul kui siiski seadusandja otsustab alkoholi serveerimise vanusepiiri langetada 16 eluaastale, tuleks sätestada ka sellega seotud ettevõtja kohustused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tagada noorele kohapeal täiskasvanu järelevalve töö ajal. • Tagada koolitus enne töö alustamist. • Tagada, et alaealine ei degusteerigi ega tarvita alkoholi töö käigus. <p>3. Eelnõust ei selgu, kuidas lahendatakse juhtumid, kui alaealine eksib seaduse vastu, müüb või serveerib alkoholi isikule, kellele ta seda müüa ei tohiks? Oleme seisukohal, et seaduses peavad olema selgelt sätestatud järelevalve teostamisega seotud aspektid, tööandja vastutus ja võimalikud karistused.</p>	
Lastekaitse Liit	<p>Lastekaitse Liit toetab eelnõu eesmärki lihtsustada alaealiste töölevõtmist ning toetada noorte tööelu alustamist ametlikus ja turvalises keskkonnas. Alljärgnevalt esitame oma tähelepanekud ja ettepanekud eelnõus sisalduvate muudatuste kohta.</p> <p>1. Alkoholi käitlemise muudatus: Lubades alates 16. eluaastastel noortel töötada toitlustus- ja teenindusettevõtetes töödel, mis on seotud alkoholise joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, vastab valitsusliidu eesmärgile leevendada tööjõupuudust, kuid riik peab tagama, et</p>	<p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholise joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>see ei tooks kaasa ohtu lapse tervisele ega arengule. Muuhulgas juhime tähelepanu, et kavandatav muudatus on vastuolus riikliku strateegiadokumendiga „Alkoholitarvitamise vähendamise arengusuunad 2025–2035“, mille eesmärk on vähendada alkoholi kättesaadavust, nähtavust ja noorte kokkupuudet alkoholiga. Arengusuunad rõhutavad, et alaealiste varajane kokkupuude alkoholiga, sealhulgas töö kaudu alkoholiga seotud keskkondades, suurendab normaliseerumist ning võib nõrgendada ennetustegevuse mõju.</p> <p>Kuigi Eesti noorte seas on alkoholitarvitamine viimastel aastatel vähenenud, on see jätkuvalt märkimisväärne probleem. 2022. aasta kooliõpilaste tervisekäitumise uuringu tulemustest selgub, et alkohol on noortele liiga kättesaadav ja sotsiaalselt normaliseeritud nähtus. Rahvusvahelised uuringud¹² näitavad, et alkoholiga seotud töökeskkondades on riskid eriti kõrgendatud, sh seksuaalse ahistamise, agressiivse käitumise ja eakaaslaste surve osas. Eesti kontekstis kinnitab noorte töötajate haavatavust ka Statistikaameti suhteuuring (2023), mille kohaselt on 53% noori naisi vanuses 18–29 kogenud tööl seksuaalset ahistamist. See näitab, et just nooremad töötajad,</p>	

¹ Opoku, E., Wimalasena, L., Sitko, R. (2024). Sexism and workplace interpersonal mistreatment in hospitality and tourism industry: A critical systematic literature review. *Tourism Management Perspectives* 53

² La Lopa, J., Gong, Z. (2020). Sexual Harassment of Hospitality Interns. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 32 (2), 88–101.

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>sealhulgas tööelu alustavad alaealised, on selles valdkonnas oluliselt haavatavamad. On oluline, et töölepingu seaduse ja alkoholiseaduse muudatused, mis lubavad alaealiste osalemist alkoholi käitlemisega seotud töödel, ei suurendaks kokkupuudet ega riski veelgi.</p> <p>Konsulteerides muudatusettepanekuid ka Lastekaitse Liidu lapse õiguste saadikutega (noored vanuses 15–18,) tõid nad välja järgmised riskid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kokkupuude joobes klientidega ja sobimatu käitumine; • alkoholitarbimise normaliseerimine ja võimalik suurem kättesaadavus; • ebaturvaline keskkond; • vastuolu põhimõttega, et noor ei tohi alkoholi tarbida, kuid võib seda müüa või serveerida. • „<i>Kui 16-aastane saab müüa alkoholi siis, kes kaitseb teda selle eest, kui näiteks teenindussektoris (kohvikud ja baarid) tulevad mingid inimesed ja küsivad, et mida see noor soovitaks ja täiskasvanut pole kõrval? Mida see noor tegema peaks, kui tegu on juba purjus inimestega või inimesega, kes on ka natuke ülbed ja ei austa noort? Minu arust ei ole see sobiv lahendus lasta 16-aastane alkoholiga tööle, jah on võimalus, et ta töötab kinniste pudelitega ja vajadusel viib neid lauda vms, aga</i> 	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p><i>keegi ei taga seda, et noor ise salaja teeb pudeli lahti ja joob. Ma nõustun küll sellega, et noortel on raske tööd leida, aga selline töö võib reaalselt olla kahjulik nii vaimselt kui ka füüsiliselt. Minu hinnang on sellele see, et pigem ei tohiks lasta 16-aastast alkoholiga tööle, sest ta ei tohi seda tarbida, aga ta peab seda pakkuma.” (15-aastane)</i></p> <p>Lastekaitse Liit juhib tähelepanu, et alkoholi käitlemise töökohtades võib alaealine sattuda olukorda, kus ta peab hindama kliendi joobetunnuseid või keelduma alkoholi müügist. Kehtiva õiguse järgi on joobes isikule alkoholi müümine keelatud, kuid selliste olukordade lahendamine nõuab kogemust, enesekindlust ja suhtlemisoskust. Joobes kliendiga suhtlemine võib olla ebameeldiv, hirmutav ja potentsiaalselt ohtlik, mis võib alaealisele põhjustada tugevat stressi ja ebaturvalisust. Kuigi noored tõdesid, et sobiva töö leidmine on sageli keeruline ja nad on huvitatud tööst teenindus- ja toidlustussektoris, leidsid nad, et selline muudatus seaks ohtu noorte turvatunde ja heaolu töökohtadel. Noored pidasid lahendusena mõistlikuks, et töö piirdub suletud pudelite kandmise või letitööga, mis annab esimesi töökogemusi teeninduses.</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Nõustume eelnõu koostajatega, et muudatusettepanek loob paremad võimalused noortele saada ametlik töökogemus teenindusvaldkonnas, kus hooajaline tööjõuvajadus on suur, võib vähendada ebaseadusliku töötamise ja ümbrikupalga riski, ja tugevdab tööõiguste kaitset ja järelevalvet ning suurendab tööandjate valmisolekut noori tööle võtta. Samas tuleb tööjõupoliitika kujundamisel vältida olukorda, kus tööjõupuudust lahendatakse alkoholimüügi piirangute leevendamise kaudu, mis on vastuolus nii riikliku alkoholitarvitamise vähendamise arengusuundade kui ka terviseedenduse strateegia eesmärkidega. Lastekaitse Liit soovib hinnata kavandatava meetme mõju lapse õigustele ning koostada võrdlev analüüs teiste riikide praktikast alaealiste kaasamisel alkoholi käitlemisele ja selle mõjust.</p> <p>2. Pereettevõttes ja koolivaheaegadel töötamine: Lastekaitse Liit peab positiivseks, et eelnõu loob paindlikuma võimaluse alaealistel töötada pereettevõttes ja koolivaheaegadel, võimaldades seaduslikult vormistada töösuhteid, mida paljud lapsed juba praegu peredes täidavad. Muudatused vastavad ka noorte endi ootusele, et töö oleks lubatud, kuid selgelt piiritletud ning jätaks aega ka puhkuseks. Lastekaitse Liit toetab muudatusi, mis soodustavad noorte tööelu alustamist ja ametlike töösuhete kujunemist, kuid peab oluliseks, et eelnõu</p>	<p>Selgitatud. Pereettevõttes töötamise erandi rakendamisel jäävad alaealiste suhtes kehtima TLS-ist tulenevad piirangud alaealise tööajale, lisaks peab tehtav töö olema kerge, ei tohi olla lapsele ohtlik ega kahjustada tema tervist. Mis puudutab koolivaheaegadel pikemalt töötamist, siis see on noorele võimalus, mitte kohustus. Lisaks peab alaealise seaduslik esindaja andma nõusoleku oma alaealise lapse töötamiseks koolivaheajal. Nõustume, et oluline on lapse õigus puhata ja mängida. Eelnõu eesmärk on võimaldada</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>rakendamisel tagatakse lapse puhkeõiguse ja mänguaja säilimine ning välditakse olukorda, kus töö muutub lapse jaoks kohustuseks või liialt koormavaks.</p> <p>3. Tööinspeksiooni loa menetlusaeg 7–12-aastaste tööle lubamisel: Kuigi muudatus vähendab bürokraatiat ja võimaldab kiiremat tööleasumist hooajatöödel, on tegemist väga noore vanusegrupiga, kelle puhul iga töö peab olema eelnevalt kontrollitud. Soovitame hinnata menetlusaja lühendamise mõju ja kaaluda kompromissi (nt 3 tööpäeva) või kirjeldada, kuidas Tööinspeksioon tagab sisulise kontrolli ka nii lühikese tähtaja puhul.</p> <p>4. Põhipuhkuse kestus: Lastekaitse Liit ei nõustu eelnõu ettepanekuga lühendada alaealiste põhipuhkust 35 päevalt 28-le, kuna selle muudatusega ei ole prioriteediks seatud lapse parima huvi printsiipi, vaid selle eesmärk on vähendada tööandjate ja ka SKA halduskoormust ning riigieelarve kulusid hüvitiste maksmisel. Leiame, et tegemist on lapse õigusi ja</p>	<p>nendel alaealistel, kes seda soovivad, töötada koolivaheagadel pikemalt.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Oleme teinud eelnõusse muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspeksioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva. Arvestades sellega, et Tööinspeksiooni andmetel on 7–12-aastaste arv kogu alaealiste sihtrühmas väga väike, jäädes 1% piiresse kõikidest alaealistest, et üldiselt ei ole Tööinspeksiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus oleks esinenud sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest, et selles vanuserühmas alaealiste töötamisi ei registreerita ülemäära palju, valdav osa töötamistest registreeritakse TÖR-is suve-eelsel perioodil ja suur osa neist on seotud suvemalevatega, on tööle lubamisele eelnev kahe tööpäeva pikkune tähtaeg meie hinnangul piisav.</p> <p>Mitteamvestatud. Sotsiaalministeeriumi analüüs varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas (lk 21) näitas, et laste ja noorte töötamine on hooajaline ja kontsentreeritud suveperioodile – suve algus (juuni ja juuli), mil lõpeb kool, on noorte töötamise alguse haripunkt. Samuti üldjuhul töötavad noored kooli kõrvalt osajaga. Kuna enamasti on alaealiste töötamine hooajaline ja töötatakse osajaga, siis ei kogu alaealine</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>arenguvajadusi kahjustava sammuga. Pikem puhkus toetab lapse füüsilist ja vaimset taastumist ning aitab hoida tasakaalu töö, kooli ja vaba aja vahel. Puhkuse lühendamine vähendab laste võimalust puhata ning on vastuolus LÕK artiklitega 31 ja 32, mis tagavad lapse õiguse puhkusele ja kaitsele majandusliku ekspluateerimise eest.</p> <p>Lastekaitse Liit soovib säilitada alaealiste põhipuhkuse 35 kalendripäeva. Riigi varasem hüvitissüsteem tööandjale peaks samuti jätkuma, kuid taotlusprotsessi tuleks lihtsustada. Sellisel viisil väheneks bürokraatia, kuid säiliks tööandjate motivatsioon noori tööle võtta. Lisaks toome esile ka Lastekaitse Liidu lapse õiguste saadiku Liise Lugna kõneka kommentaari: „<i>Minu arvates peaks noortel siiski jääma pikem puhkus. Veelgi enam – võiks hoopis rohkem rõhutada, et töö ei ole elu keskpunkt ja et puhkamine, loovus ja eneseareng on sama olulised kui töö tegemine. On tähtis, et noored ei kasvaks üles ainult mõttega „õpin - töötan - teenin raha“, vaid saaksid kaasa ka arusaamise, et inimene on loodud looma, unistama, katsetama ja avastama.</i>“</p>	<p>niikuinii kalendriaastas kokku 35 põhipuhkusepäeva. Lisaks võib alaealise töötaja iga-aastase põhipuhkuse kestuse lühendamine suurendada tööandjate motivatsiooni alaealisi tööle võtta, mis omakorda suurendab alaealiste võimalusi saada töökogemust.</p>
Eesti Õpilasesinduste Liit	<p>Eelnõus sisalduvad sätted, mis tekitavad probleemkohti seoses noorte hoiakute kujundamisega alkoholi käsitlemise kontekstis. Eelkõige tekitab küsimusi alkoholiseaduse lõike 5 muudatuse teine punkt, mis lubab vähemalt 16-aastaselt isikul tööülesannete</p>	<p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastaselt alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>täitmisel alkohoolseid jooke valmistada, müügiks pakkuda ja müüa.</p> <p>Peame mõistlikuks, et 16-aastane noor võib töö käigus käsitleda alkoholi ladustamisel või avamata pakendis, kuid erineva kangusega jookide, näiteks kokteilide, valmistamine ei ole selle vanuse puhul sobiv. Noore inimese regulaarne kokkupuude alkoholi valmistamise ja serveerimisega võib normaliseerida alkoholitarbimist ning vähendada tema enda kriitilist suhtumist alkoholi tarvitamisse.</p> <p>Noore inimese arenguline ja sotsiaalne küpsus ei pruugi veel võimaldada tulla toime olukordadega, mis kaasnevad alkoholi serveerimise ja müügiga – näiteks purjus või flirtivate klientidega suhtlemine, konfliktide lahendamine või eetiliste piiride hoidmine. Osa uuringuid viitavad, et varane kokkupuude alkoholiga, isegi mitte tarbimise vaid tööalase kokkupuute kaudu, suurendab tõenäosust, et noor hakkab tulevikus alkoholi tarvitama sagedamini ja riskantsemalt.</p> <p>Eesti alkoholipoliitika eesmärk on vähendada alkoholitarvitamise normaliseerumist ning hoida noori alkoholikultuurist eemal vähemalt täisealiseks saamiseni. Kui noored ise valmistavad ja serveerivad alkoholi, õõnestab see ennetuspoliitika põhimõtteid ja saadab ühiskonnale vastuolulise sõnumi. Alkoholimüügi olukordades võib tekkida ka</p>	<p>palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>ebaturvaline või ebamugav töökeskkond, kus tööandjal on keeruline tagada alaealise töötaja kaitse. Euroopa tööohutusega seotud raamdokumendid näevad ette, et noori ei tohi panna tööle, mis nõuab kõrget sotsiaalset küpsust või võib mõjutada nende väärtushoiakuid – alkoholi valmistamine ja serveerimine on selgelt selline töö.</p> <p>Samuti on muudatus vastuolus alkoholiseaduse üldise eesmärgiga vähendada alkoholi kättesaadavust ja tarvitamise sotsiaalset aktsepteeritavust. Riiklikud strateegiad on korduvalt rõhutanud vajadust kaitsta noori alkoholiga seotud mõjude eest, mitte neid suurendada.</p> <p>Kokkuvõttes ei ole 16-aastasele noorele alkoholoolsete jookide valmistamise ja müümise lubamine kooskõlas noorte kaitse, rahvatervise ega alkoholipoliitika eesmärkidega. Mõistlik kompromiss oleks võimaldada alaealisel tööalaselt käsitleda ainult avamata või ladustatavat alkoholi, vältides olukordi, kus ta peab seda valmistama, serveerima või müüma täisealistele klientidele.</p>	
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	<p>1. Eelnõuga soovitakse tunnistada kehtetuks töölepingu seaduse § 56, mis lühendaks alaealise põhipuhkuse 35 kalendripäevalt 28 kalendripäevale. Tegemist on töötingimuste muutmisega, mis võib kaudselt diskrimineerida tüdrukuid ja noori naisi, kes seletuskirja andmetel moodustavad noorte</p>	<p>Mittearvestatud. Sotsiaalministeeriumi analüüs varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas (lk 21) näitas, et laste ja noorte töötamine on hooajaline ja kontsentreeritud suveperioodile – suve algus (juuni ja juuli), mil lõpeb kool, on noorte töötamise alguse haripunkt. Samuti üldjuhul töötavad noored kooli</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>töötajate seas enamuse. Lühem puhkus suurendab ületöötamise ja stressi riski, eriti koolikohustuslikele noortele, kelle peamiseks ülesandeks peaks olema õppimine. Seletuskirjas puudub vastav mõjuanalüüs. Teen ettepaneku koostada mõjuanalüüs soolises lõikes ning kaaluda võimalust säilitada 35 kalendripäeva puhkust vähemalt kuni 16. eluaastani.</p> <p>2. Tööinspeksiooni loa tähtaegade lühendamine kümnele tööpäevale ühele. Aja lühendamine kümnekordselt tekitab Tööinspeksioonile suurema töökoormuse võib vähendada riigi suutlikkust kontrollida, kas töötingimused on noore tervise ja ohutuse seisukohalt sobivad. Järelevalve nõrgenemine võib võimaldada muuhulgas soolist ahistamist või väärkohtlemist tööandjapoolse järelevalve puudumise tõttu. Teen ettepaneku säilitada Tööinspeksioonile vähemalt 3-päevane periood kontrolliks ja loa väljastamiseks ning luua täiendavaid kohustusi tööandjatele ohutu töökeskkonna tagamiseks alaealistele. Sellisteks meetmeteks võib olla näiteks alaealise tööle võtmisel kohustus koolitada noori oma õigustest tööelus, sealhulgas diskrimineerimise ning soolise ja seksuaalse ahistamise ära tundmisest ja sellele reageerimisest.</p>	<p>kõrvalt osajaga. Kuna enamasti on alaealiste töötamine hooajaline ja töötatakse osajaga, siis ei kogu alaealine niikuinii kalendriaastas kokku 35 põhipuhkusepäeva. Lisaks võib alaealise töötaja iga-aastase põhipuhkuse kestuse lühendamine suurendada tööandjate motivatsiooni alaealisi tööle võtta, mis omakorda suurendab alaealiste võimalusi saada töökogemust.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Oleme teinud eelnõusse muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspeksioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva. Arvestades sellega, et Tööinspeksiooni andmetel on 7–12-aastaste arv kogu alaealiste sihtrühmas väga väike, jäädes 1% piiresse kõikidest alaealistest, et üldiselt ei ole Tööinspeksiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus oleks esinenud sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest, et selles vanuserühmas alaealiste töötamisi ei registreerita ülemäära palju, valdav osa töötamistest registreeritakse TÖR-is suve-eelsel perioodil ja suur osa neist on seotud suvemalevatega, on tööle lubamisele eelnev kahe tööpäeva pikkune tähtaeg meie hinnangul piisav.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>3. Alkohoolse joogi valmistamine ja müügi lubamine alates 16. eluaastast: Tegemist on käesoleva sügise jooksul juba teise plaanitava muudatusega, millega lihtsustatakse alaealiste kokkupuudet alkoholiga. Arvestades, et alaealised on haavatav grupp, kelle heaolu eest peab ühiskond seisma, kelle väärtushinnangud ja maailmapilt on veel välja kujunemas ning kelle keha, sealhulgas aju on alles arenemisjärgus, on arusaamatu, miks peab Vabariigi Valitsus oluliseks juba teise seaduseelnõuga just selle grupi kokkupuudet alkoholiga soodustada.</p> <p>Palun Teil kaaluda, kas arvestades alaealiste haavatavust on mõistlik neil töökogemuse omandamise eesmärgil võimaldada puutuda nii lähedalt kokku alkoholi valmistamise ja müügiks pakkumisega. Samuti teen ettepaneku lisada seadusesse kohustus tööandjale tagada töötajale võimalus keelduda alkoholiga seotud tööülesannetest ilma sanktsioonideta.</p> <p>Usun, et mitmeid ülal toodud ettepanekuid poleks mul olnud põhjust esitada, kui eelnõu ettevalmistuse käigus oleks läbi viidud põhjalik mõjuanalüüs ning seda arvesse võetud. Praeguses eelnõu seletuskirjas puudub mõjuanalüüs soolises ja regionaalses lõikes, kuigi vastavad andmed selliste erisuste kohta on 7–17-aastaste laste ja noorte kohta välja toodud. Seletuskiri rõhutab peamiselt eelnõuga</p>	<p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkohoolse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>võimaldatavat paindlikkust tööandjatele, kuid ei käsitle mõju soolisele tööjaotusele, palgalõhele ega piirkondlikule ebavõrdsusele.</p> <p>4. Eelnõu seletuskirjas puudub analüüs, kas muudatused soodustavad pigem madalapalgalisi ja ebaturvalisi töökohti, kuhu värvatakse noori naisi, samas kui noored mehed saavad tehnilistes või tootmisvaldkondades paremaid võimalusi.</p> <p>5. Palun Teil veelkord kaaluda, kas alkoholiseaduse § 47 lõige 5 muudatus on proportsionaalne soovitud eesmärgi ja võimalike ohtude loomisega alaealistele. Samuti teen ettepaneku seletuskirja mõjuanalüüsi täiendada ning kaaluda täiendavaid riiklikke mehhanisme, mis tagaksid noortele töökogemuse kasvavates tulevikusektorites.</p>	<p>Mitteamvestatud. Leiame, et eelnõu olev mõjuanalüüs on piisavalt põhjalik.</p> <p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastas alaealist töödel, mis on seotud alkohoolse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud, mistõttu ei ole enam vajalik Teie palvel hinnata AS-i § 47 lõike 5 proportsionaalsust ega täiendada mõjuanalüüsi. Kõnealuse eelnõu menetlemine toimub kiireloomulisena, kuna selle koostamine on seotud koalitsioonileppe eesmärgiga leevendada alaealiste töötamise tingimusi, et võimaldada rohkematel noortel saada esimene töökogemus. Selle eelnõu Vabariigi Valitsusse esitamise tähtjaks on määratud 2025. aasta neljas kvartal, st käesolev eelnõu peab jõudma Vabariigi Valitsusse veel selle aasta lõpuks. Eelnevast tulenevalt ei asu me käesoleva eelnõu raames välja töötama täiendavaid riiklikke mehhanisme.</p>